Становище

от доц. д-р Ралица Русева, Институт за изследване на изкуствата при БАН

По процедура за заемане на академична длъжност **„доцент”**
Национална художествена академия, София
Факултет за приложни изкуства и дизайн
Катедра „Реставрация”
Професионално направление: 8.2. Изобразително изкуство.

Обща информация за обявения конкурс:
Област на висше образование: 8. Изкуства
Професионално направление: 8.2. Изобразително изкуство
Научна специалност: „Изобразително изкуство – Реставрация”
Конкурсът е обявен в Държавен вестник: ДВ, бр. 43, от 17.05.2024 г.

Данни за конкурса

Конкурсът за заемане на академичната длъжност „доцент” по реставрация на живопис върху текстилна основа, живопис върху дървена основа и на произведения от хартия е обявен за нуждите на катедра „Реставрация”, във Факултет за приложни изкуства и дизайн, НХА, гр. София. Документи е подал само един кандидат – гл. ас. д-р Силвия Иванова Варадинова-Пападаки, която работи на основен трудов договор от 2016 г. в катедрата, за нуждите на която е обявен конкурса. Научното жури е назначено с Ректорска заповед. Съгласно протокол от неговото първо заседание, проведено на 23.08.2024 г., е приета представената в документите таблица, от която се вижда, че кандидатът изпълнява минималните национални наукометрични показатели. На същото заседание е избран председател и членовете на научното жури, които да подготвят рецензии и становища. По процедурата не са допуснати нарушения. Представената документация по конкурса отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за приложението му и изискванията на НХА.

Данни за кандидата

Силвия Варадинова-Пападаки се дипломира в магистърската програма на специалност „Реставрация” в Националната художествена академия – София (2001). Има завършени курсове по реставрация на фотография и литография, гр. Братислава, Словакия (2005, 2006, 2007), и специализация по реставрация на фотография от Североизточен документационно консервационен център (NDCC), гр. Андовър, САЩ (2006). Провежда стаж в ателието по реставрация на хартия, Национален музей за българско изобразително изкуство, гр. София (2007). През 2009 г. НХА ѝ присъжда образователна и научна степен „доктор”. Темата на дисертационния труд е „Дублажът в реставрационната практика на маслени картини върху платно в България“. От 2016 г. е редовен преподавател в катедра „Реставрация” на Факултет за приложни изкуства и дизайн”, НХА, където е главен

асистент и води лекционни курсове и практически занятия по реставрация на кавалетна живопис и хартия. Натрупала е преподавателски опит и в НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“, където води курсове „Технология на живописта” (2009–2014) и „Материали и патиниране” (2019–2024).
От завършването на НХА Силвия Варадинова-Пападаки работи като реставратор самостоятелно и в екипи. В представената творческа биография са включени 8 научни проекта, повечето от които имат и практическа насоченост, 24 проекта за реставрация на различни по своята специфика произведения и върху различни материали – икони, картини, стенописи, керамика, документи и произведения върху хартия и 5 участия в изложби. Д-р Силвия Варадинова-Пападаки има научна дейност, която е свързана пряко с работата ѝ като реставратор и с участията ѝ на редица научни конференции и форуми у нас и в чужбина. Резултатите са предмет на 7 публикации в научни издания в България и в чужбина. Свидетелство за тяхната актуалност са цитиранията на нейните статии в научни издания, представени в таблицата с минималните наукометрични показатели на кандидата.
Силвия Варадинова-Пападаки е член на Асоциацията на реставраторите в България от 2003 г.
Д-р Силвия Варадинова-Пападаки има успешна преподавателска работа със студентите в НХА, като изготвя и актуализира учебните планове на специалността и програмите по дисциплините, които пряко води. Кандидатът предоставя и възможност на студентите активно да се включват в професионалния живот, пример за което статия в съавторство със студен.

Хабилитационен труд
В конкурса за доцент по реставрация д-р Силвия Варадинова-Пападаки представя монографично научно-практическо изследване „Възрожденски рисунки и копирки от Музейната сбирка на НХА. Технология и реставрационни проблеми” (ISBN 978-619-04-0295-4). Документацията за конкурса съдържа и резюме към изследването. Темата на хабилитационния труд е особено актуална през последните десетилетия в областта на изкуствознанието. Бяха публикувани няколко изследвания и каталози в Гърция, посветени на антиволите (копирките), а оригиналите бяха експонирани в няколко изложби. Като съпътстваща програма на Световния конгрес по византология в София 2011 г. беше открита изложба в Музея за християнско изкуство с рисунки и копирки на зографи от Гърция и България. Различни изкуствоведи и в България са публикували статии върху подготвителните рисунки и копирки на зографи от Самоковската, Тревненската, Банската и др. школи. Реставрирането на тези произведения върху хартия е от особена важност за тяхното изследване, експониране и популяризиране. Подготвителните рисунки и копирки са едно от най-сигурните свидетелства за творческия процес на създаване на произведенията на църковната живопис, моделите които са използвали зографите, влиянията и атрибуцията им. През 90-те години на 20 век във връзка с дисертационния ми труд съм работила с част от рисунките в тази колекция, които съм атрибутирала и анализирала преди да бъдат реставрирани. Тяхната

реставрация е важен нов етап, който улеснява бъдещето им изследване от изкуствоведи и историци, като позволява вече и тяхното експониране в музейни пространства.
Кандидатът описва произведенията, изпълнени върху хартия, от колекцията и тяхното състояние, представя различните варианти за реставрационни решения, използваните методи и материали, проведените анализи и проблемите, свързани с тяхното съхранение. Поставени са акценти върху характерни разрушения и разрушителни процеси и специфичните подходи в реставрацията и експонирането на отделните паметници, произтичащи от техните технически характеристики.
Кандидатът е автор и изпълнител на два проекта, които е реализирал на практика. Първият е: „Реставрация на стенописите в църквата „Св. Николай“, 1834 г., с. Долен”, съгласуван с НИНКН през 2019 г., реализиран през 2023 г. Състоянието на църквата в Долен преди реставрацията беше трагично, бяха застрашени от изчезване не само стенописите, но дори и самата архитектурна цялост на сградата. Вторият поект, който кандидатът е реализирал през 2022 г. е „Дейности по опазване на движимото културно наследство в музеите и художествените галерии – Художествена галерия, гр. Брацигово”. Представени са още три публикации: „Употреба на водни гелове при произведения на кавалетни произведения”; „Съхранение и идентификация на фотографии при формирането на фотографски колекции” и „Gels for removing varnish and surface stains from Bulgarian icons”, и една в съавторство: „Техника на моделиране на китове на живописни произведения чрез използване на калъпи от силиконови смоли”. И четирите статии са публикувани в научно рецензирани издания , една от които в чужбина.
Част от хабилитационния труд е каталог, който включва визуален материал от реставрацията на произведения върху хартия, картини, икони и стенописи. Подбраните творби, датират от различни периоди, включително и съвременни, изпълнени от различни майстори, в различни техники и с разнообразни реставрационни проблеми. Произведенията върху хартия, включват най-различни техники: акварел, пастел, креда, въглен, темпера, литография и фотография. Анализирана е спецификата на реставрационния процес на всяка от тях, до финалния етап, свързан с експонирането на всяко отделно произведение. Кандидатът демонстрира опит с реставрацията на живопис и върху текстилна основа и върху дърво. Както споменахме, кандидатът има опит в реставрацията на стенописи, за което свидетелствата вече завършените проекти. Тази му дейност е принос в опазването и популяризирането на културното наследство.

Приноси

„Възрожденски рисунки и копирки от Музейната сбирка на НХА. Технология и реставрационни проблеми” е едно от малкото практико-теоретични изследвания на български език по темата, в което са проследени отделните реставрационни етапи при работата с хартия. Това го превръща и в полезно учебно помагало за студентите и основа за бъдещи проучвания.

Конкретен практически принос от реставрирането на тази колекция е свързан опазването на културното наследство от епохата на Възраждането, неговото проучване и популяризиране.
Останалите публикации на кандидата са приносни и отразяват някои експериментални методи в консервационната практика в България, които ще имат важно значение за развитието на реставрацията у нас. Изследването на проблеми, свързани със създаването на конкретни произведения, осветлява някои спорни моменти относно предназначението и употребата им.

Бележки и препоръки

Бих препоръчала на кандидата да се запознае с научната литература в областта на изкуствознанието, посветена на рисунките и копирките на зографите от Балканите. Това би му помогнало при датирането, установяването произхода и атрибуцията на произведенията, които реставрира. Това се отнася и за произведения, включени в портфолиото, които са публикувани, а това не е отразено.

Заключение
На базата на активната професионална дейност и научните приноси, споменати по-горе, предлагам на научно жури да бъде присъдена на гл. ас. д-р Силвия Варадинова-Пападаки академичната длъжност „доцент” в област на висше образование 8. Изкуства, професионално направление 8.2. Изобразително изкуство, научна специалност „Реставрация”.

Доц. Д-р Ралица Русева